

ХИМЕРИЧНИ МУЗЕЈ ТЕЛЕСНОСТИ И УМЕТНОСТИ: ПЕСМЕ-СЛИКЕ УРОША ПАВЛОВА

Већ на основу наслова може се наслути-ти да прва песничка збирка Уроша Павлова одудара од доминантног тока савременог младог српског песништва. Премда се оно угрубо и паушално може оценити као прилично дисперзивно и поетички разноврсно, извесно је да се у значајној мери, у том тренутном (макар привидном) безобаљу поетичких тенденција, конституисала једна парадигма која је у комерцијалном смислу избила у први план захваљујући својој транспарентности, комуникативности и исповедно-дневничком тону. У тој поезији, међутим, уочава се готово потпуно повлачење песничке имагинације, инвенције и језичко-стилских средстава у корист других поетолошких механизма који врло ретко нуде било какву врсту трансценденције или естетске надградње песме. Песме из збирке *Небо су разјажене цицеле*, с друге стране, активирају сва читалачка и естетска чула, јер су и у њој самој сва чула лирског суб-

јекта пренапрегнута, а свет се доживљава не само интензивно, већ до пароксизма. Њена несвакидашња сликовност призива у свест авангардну, надреалистичку, али нарочито експресионистичку иконографију са којом Павлов непосредно остварује интертекстуални дијалог, како са песницима (Тракл, Хајм, Бен) тако и са сликарима (Кирхнер).

У том смислу, у поезији Уроша Павлова искрсава још једна важна разлика у односу на актуелну младу песничку продукцију, а она се можда најбоље може објаснити и описати као хуманистичка и културолошка ширина својствена песнику по елиотовским мерилима. Под тиме се подразумевају познавање што националног, што светског песничког канона, као и митологија, религија, антропологија, историја, филозофија, историја уметности и остале сродне науке и дисциплине, које су своје меандре пронашле у богатом унутрашњем свету, луцидној песничкој имагинацији, иновативном песничком језику и зачудним песничким сликама. Павлов активира ову позицију на почетку сваког циклуса навођењем стихова песника који функционишу као мото и најављивање тематског опсега, али представљају и смер-

нице за (ауто)поетичко одређење ове поезије. Тако се први циклус „Над самим собом“ и називом и мотоом отвара стиховима Јована Стерије Поповића из чувене песме „Надгробније самоме себи“, други циклус индикативног наслова „Umbra vitae“ (према песми Георга Хајма) стиховима Константина Кавафија, трећи „Са мртвим принцезама на Ти“ стиховима Готфрида Бена, четврти „Вишегласја“ Борхесовим, а пети „Епиграми / Себи / Нама“ стиховима Бранка Миљковића. Потпуно противно актуелним песничким тенденцијама, а слично неким „старијим“, „ранијим“ песничким генерацијама, Павлов белодано открива своје референтне тачке и позива се на песничку лектуру која је надахнула и учврстила контуре његовог песничког деловања, реимагинирајући један гротескан и макабристички свет виђен у песништву, на пример, поменутих експресионистичких песника, или декадентан и дегенерисан какав је био у Бодлеровој поезији.

С тим у вези, град представља велику тему ове збирке, са усидрењем нарочито у другом циклусу: „Град је халапљиви, прљави разбојник / Испрани звук мртве сингерице, / Мртве мајчине кичме, / Бледа тканина исе-

чена ињем“ (песма „Ја сам град“). Висок степен засићености текста метафорама и не свакидашњим песничким решењима може отежати проходност кроз песму, која је додатно оснажена и приватном симболиком отеловљеној најпре у плавој боји. Плава боја, или тачније: плаво, делује да је од суштинске важности за Павловљев песнички израз, и она у овој збирци не поприма само естетске, већ и семантичке и структурне мере и квалитете, готово на нивоу симбола, или бар метонимије или синегдохе: „Молим само за кап плавог / За све ово што сам спреман дати“ („За кап плавог“), „Зашиљити круг / Па опростити мржњи / Због плавог / Због ватре“ („Круг“), „Не би могла никада да се сакријеш / Препознао бих ти сенку, / Јер није ни црна, ни сива, / Већ је плава. / Исте боје као моји натечени снови“ („Застава“), док је у песми „Кад ме не буде“ део рефрена „А пси неће имати плаве очи“. Поред плаве, једне од најзначајнијих боја Тракловог песништва, присутне су и друге типично експресионистичке, експлозивне боје: црвена (најчешће предочена путем слика крви), љубичаста и зелена, која не означава препород и здравље, већ труљење и пропадање. У овој

поезији болесно је све и болесни су сви: и град, и читава модерна цивилизација, и сам лирски субјект, који се налази у парадоксу истовременог одбацивања и презира свега око себе, али и покушаја да са другим(а) оствари контакт. Његови пркосни узвици и обраћање маси, руљи, и одбацивање су и позив у помоћ: „исколачићу укочени осмех / пред ваша сасушена непца / док вас вилице не заболеле / Ууу! / Гризем вам зубе / Нааа! / Поруб моје крви / Шијте га / Дошивајте / Носите као плашт [...] Ма ушуњаћу вам се у чеону кост / Да сам увек испред вас“ („Претња“).

Занимљиво је да се у сировим и натуралистичким сликама телесности, дакле путем мотива тела, као и различитих делова тела, остварује најнепосреднији контакт лирског јунака са окружењем, али делови тела често стоје сами за себе као метафора разобличеног ужаса истог тог окружења: „Мемљива приземља су развучена утроба / Раубоване керуше без порекла. [...] Смрди на осмех и јалову кичму“. Лирски субјект је хипертрофиран до крајњих граница, до осећаја свепрожетости света собом: он је траг. Једино сажимање са другим које је предмет његове жеље јесте у разарајућој љубави

са вољеном женом, која је у циклусу „Са мртвим принцезама на Ти“ представљена као одсутна, ван домашаја, а на махове чак прима и обележја мртве драге: „[...] хоћеш да побегнеш од свега / а све је у мени / и све је Ти“ („VII“). Песме окупљене у овом циклусу ретке су љубавне песме у савременој младој српској поезији које не зазиру од патоса и интензивних, онеобичених песничких слика које су последица кошмарних немира услед прекинуте или неузвраћене љубави.

Да може да заузме и критички и иронијски став, и то у нешто лежернијем и лудистичком песничком изразу, према савременом друштву и песничком мејнстриму, Павлов показује у четвртвом циклусу нарочито у песмама „Наивна песма“ и „Убијање времена“, док пети циклус садржи девет епиграма, односно ефектних цртица-записа чије је основно динамичко начело парадокс. Ретко занимљива лексичка инвенција Уроша Павлова, отеловљена у ониричким сликама и фантазмагоричним детаљима, одступа од хоризонта свакодневног говора и просечне песме. Користећи метафору уместо у савременој поезији најфреквентнијег поређења, песник избегава логичке везе и

реалистичку песничку нарацију и у томе је врло успешан и аутентичан: његова средства онеобичавања немају смисао само у језичкој реализацији и изражајној вредности, већ врло ефектно и језиком испосредовано имају и визуелни, готово ликовни квалитет. Томе је доказ завршна песма-епиграм ове збирке, чије стихове, за крај, наводимо у целости: *Ђушање је њорођени Бој / Поклонимо се.*

Кашарина Паншовић